Syrupus purgans. D. Io: Hartmanni Beyeri.

℞. *Sem. 4. frigid. mai. decortic. an. ℈ ij.*
Endiv.
acetos.
lactuc.
anis. an. ʒ ß.
cartham. contusi,
fol. sen.
rad. polypod. quere. an. ℥ ß.
agar. troc.
turbeth. El. an. ʒ ij;
aq. malu. vitreis organis diligenter destillat. ℔. j.
Coque in diplomate ab consumptionem medietatis. postea
℞. *fl. cassiæ cum præscripto decocto extract. ℥ j.*
mucilag. Sebest. Et sem. cydonior. crassa & bene viscida extracta cũ eodem decocto an. ℥ ß.
penidior. ʒ vj.
sacchar. taberzeth. ℥ j. Mi.
cum decocti suprascripti quant. suffic. instar. Syrupi.

SECTIO III.

DE SYRVPIS MELLITIS.

Supersunt adhuc aliquot syrupi, hac in sectione describendi, qui non sacharo, sed melle dulcorantur. Nec reliquorum more ex radicum foliorum florum, seminum, & fructuũ decocto, sed solis succis limpidis & aqueis parantur: Ad quos non incongrue refertur hydromel illud magis melleum, & coctum, vinosum nuncupatur. Sapore enim, viribus & consistentia est syrupis valde finitimum.

CAP. I.

Oxymel, seu acetum mulsum, Seccanjebin Arabibus dictum.

℞. *Mellis optimi ℔ ij.*
aquæ fontanæ ℔ iiij.
aceti vini albi ℔ j.
Coquantur simul in vase fictili ad consistentiam syrupi liquidioris.

COMMENTARIVS.

Mel primũ in aqua coquitur & despumatur, dein acetum paulatim admiscetur, tum omnia simul coquuntur, donec syrupi liquidioris consistentiam acquirant. Nõ videtur autẽ certo definita à veterib. aceti quantitas; nam cum *mel* calidum sit ex Galeno *cap. 101. lib. 8 de simpl. med.* & in calidis naturis cito bilescat, tantum aceti addendum est, Oribasii consilio *cap. 24. lib. 5. coll.* quantum satis sit, vt facultas in bilem conuertendi corrigatur: sicque fiet oxymeli, omni ætati & naturæ ad tuendam valetudinem vtilissimum. Est enim vt acidum, vt dulce, vt medium, debetq; fieri varie pro [*Gal. cap. 12. lib. 4. de sanit. tuend.*] gustu sumentis: Ita tamen, vt non noceat: nã quod valde acre est, intestina abradit, expectorationemq; impedit, [*com. ad part. 31. 32. lib. 3. acut.*] sed quod mediocriter est acre, pulmonis, thoracisq; affectionib. multo est vtui: Nam sputum educit, & facilem edit spirationem ex Hippocrate *lib. 3. de acut.* humores namq; crassos incidit & attenuat, visceraq; sine molestia expurgat, teste Oribasio *cap. 24. lib. 3. collect.* & ad victus attenuationem est accommodatissimum. *Compositionis illustratio.*

Varia igitur illius præparatio, variaq; apud authores mellis ad acetum, & aceti ad aquam proportio. Licet enim aquosum, vt melius [*cap. 1. lib. 5. coll. Orib.*] laudetur, nõ tamen omnibus æque conuenit, neque arridet.

Oribasius vult, *cap. vlt. lib. vltimi de loc. affect. curat.* 1. vt *aceti* vni parti duplũ *mellis*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0030-6 DFG

lis addatur, & *aquæ* quadruplum, hæcque ad tertiam vel quartam partem decoquantur. Quæ descriptio eadem est, cum ea, quam tradit Mesue, *part.3. disp.6.* cui assentitur Serapio *tract. 7. de Antid.* qui alicubi oxymel parat ex æquis partibus *mellis & aceti*: verum hoc nimis est acetatum.

Inter vtrumq; mediũ est, quod ex parte vna & dimidia aceti ad duas mellis optimi fit, quod scilicet præter reliquas bonitatis notas, non multum aggerit spumę: nam mel omne, quod multum spumescit, debet diutius concoqui & despumari; Sicque maior illius portio coquendo dissipatur. Tamdiu autem coqui debet, donec spũmam ampliùs non efferat.

Augetur ergo vel minuitur aceti quãtitas secundum voluntatem vtentis, cui magis conuenit, inquit Serapio, si ab eo magis expetatur, & ita debet fieri secundum omnem dispositionem, ait Auicenna *tract.6.sect.1.lib.5* Quod tamen in officinis seruatur, secundum Mesuei descriptionem parari solet, sed vsus tempore, magis aut acetatum, aut mulsum redditur, prout rei exigentia demonstrat.

Vires. Oxymel crassos & viscidos humores incidit, attenuat, & ad expurgationem apparat, & promiscue calidis affectibus & frigidis confert, atque ad ea omnia valet, quę *supra* diximus

CAP. II.

Oxymel scilliticum.

℞. *Mellis despumati* ℔.iij
aceti scillitici ℔.ij.
Coquantur simul in vase figulino ad consistentiam syrupi liquidioris.

COMMENTARIVS.

Oxymel scilliticum Marcelli. Marcellus Medicus alio modo parat, aquam superaddendo: *Accipit* enim *scillæ* ℔.j *aquæ fontanæ* ℔.iiij. ℥. *coquit ad libram vnam & mediam: Sic diem integrum relinquit in olla rite obturata; dein exprimit: Expressioni admiscet aceti tantundem, mellis expumati* ℔. iij. *Rursus leuiter concoquit ad consistentiam syrupi.*

Manardus quoque & Bern. Dessennius putant, non posse fieri sine aqua, quorum opinioni quidam assentiuntur, aquæ duplum ad acetum miscentes, vt in simplici; verum ea non opus est, inquit Syluius, cum mel non nisi aqua despumatum & coctum sumatur, & acetum legitime cum scilia præparatum. Sic vero fit acetum illud scillites.

Acetum scilliticum vt fiat. *Segmentorum scillæ filo traiectorum, & in vmbra siccatorum libra vna sumitur; In aceti vini albi libris octo maceratur, mixtura caloribus æstiuis per quadraginta dies in vase vel vitreo, vel fictili & vitrato oris angusti insolatur; dein colatur: Tum abiectis scillæ segmentis, transfusum acetum seruatur; cuius olim, quam nunc frequentior vsus, ob saporis insuauitatem.*

Alii sunt multi ac varii eiusdem parandi modi, sed qui nunc à nobis traditur, vsitatior est, & descriptioni congruit, quam de illo tradidit Paulus Æginet. *lib. 7. de re medica, cap.11.*

Variæ adhuc oxymelitis scillitici dantur à variis authoribus descriptiones magis compositæ, cuiusmodi est *oxymel scilliticum* Democratis, Iuliani, & quod *de radicibus* cognominatur.

Hæ autem omnes oxymelitis scillitici magis compositi varietates negliguntur, nec vllibi paratæ reperiuntur: propterea neque à nobis describentur.

Oxymel scilliticum crassos humores incidit, obstructionem pulmonis ab humoribus valenter impactis tollit, epilepsiam, vertiginem, cephalalgiam & hemicraniam sanat. *Vires.*

CAP. III.

Oxymel compositum.

℞. *Radicum apij,*
fœniculi,
petroselini,
rusci,
asparagi an.℥.ij.

ſeminum apij, &
fœniculi an. ℥ j.
Coquantur omnia in ℔ xij aquæ ad eius medietatem.
In colatura clarificata adde mellis optimi ℔ iiij. vel quod ſufficit, aceti vini albi libr. j.
Ex arte fiat liquidior ſyrupus.

COMMENTARIVS.

Paratur vt oxymel ſcilliticum compoſitum, ſubſtituto aceto ſimplici ac vulgari pro ſcillitico. Nic. Præpoſitus quoddam oxymel compoſitum aromaticum parat, & aliud potenter diureticum: Illi aromata multa, huic *radices graminis, ireos & raphani* permiſcet: Sed ea vtendi tempore, ſi ſit opus, rectius potuerunt admiſceri, nec aliud compoſitius oxymel in officinis erit neceſſe ſeruare.

Quantitas autem mellis ab authoribus non definitur, quod modo dulcius, modo acrius deſideretur: ſi tamen iuxta illius quantitatem à nobis definitam paretur, medii erit inter dulcedinem & acredinem ſaporis.

Oxymel compoſitum humores viſcidos, lentos, & pituitoſos incidit, attenuat, & abſtergit: Obſtructionibus hepar, lienem, & viſcera liberat, renum & veſicæ ſaburram pellit, & vrinam mouet. *Virtu.*

CAP. IV.

Hydromel vinoſum ſimplex.

℞ *Mellis optimi* libr. *xij*
aquæ pluuiæ vel fluuiatilis libr. *lx.*
Coque ſimul, donec ouum crudũ iniectum innatet.
Tunc amoue, inſola, & ſerua.

COMMENTARIVS.

Sicui hæc deſcribendi & parandi forma diſplicuerit, liberum ſit illi aquam decoquere ad tertię partis conſumptionem, aut paulo plus, ſpumam accurate inter coquendum abiiciendo. Sic enim aquæ portione magis diſſipabili vaneſcente, quod remanebit, conſiſtentiam habebit ſyrupo liquidiori affinem, ſaporem guſtui ſuauem, coctionem conſeruationi idoneam.

Hydromel vinoſum D. Bechtholdi Riviij.

℞. *mell. opt partem* j.
aq. pluuial. in diebus canicular. collectæ partes iiij.
bulliant ſimul ad tertiæ partis conſumptionem, deſpumentur, colentur bis calide, colatura ponatur in dolio vinario ad ſolem.

Ex melle autem medicamenta multa baſim & appellationem mutuantur, *vt mulſa, hydromel tam aquoſum, quam vinoſum, oxymel,* aliaque multa mella medicata ex plantarum ſuccis, *vt Rhodomeli*, ſeu *mel roſatum, violatum, mercuriale, paſſulatum, anthoſatum, anacardinum.*

Mulſa conſtat tantum aqua & melle, diuerſa proportione inter ſe miſtis. Dilutiſſima vero quædam mulſa dicitur, quæ ex plurima aqua, & pauco melle paratur. *Fit enim mulſa,* inquit Oribaſius *cap. 14. lib. 5. collect. cum multum aquæ melli admiſcemus, deinde coquimus tantiſper quoad ſpumare deſinat. Tunc enim ſpumam tollere oportet*, pituitoſis tamen mellis quantitas, tum ad humoris peccantis alterationem, tum ad ſaporis gratiam, conueniens eſt. *Mulſa.*

Fallitur Oribaſius, qui *mulſam* putat fieri debere ex *vino & melle*: *Melicratum* vero ex *melle & aqua*. Nihil enim eſt inter vtrumq; diſcriminis, ex Galeno *part. 12. & 13. lib 3. de vict. acut.* Meſueo tamen Melicratum eſt *Oinomel*, cuius duas exhibet deſcriptiones: priorem, quæ fit ex vino & melle: alteram, cui præter hæc duo adiiciuntur aromata quædam, vt caryophylli, cinnamomum, ſpica aromatica, macis, & ſimilia: & à nonnullis, eodem referente & conſentiente, Conditum nominatur. *Mulſa quid? Oribaſio. Mulſa & Melicratũ idem.*

Illud autem potionis genus, quod ex melle & vino paratur, vocatur *Oinomeli*, quod *Oinomel.*

quod aliquando fit ex duabus partibus vini veteris & vna mellis; aliquando ex partibus quinque, aut sex musti, & vna mellis: & vbi deferbuit, in dolia diffunditur, teste Oribasio *cap.25. lib.5. collect.*

Hydromel simplex ac vulgare eodem modo paratur, vt Melicratum, adeo, vt nomine tantum, nõ re inter se dissideant. Placet tamen Galeno *cap.12. lib.4. de sanit.tuend.* vt mulsa ex aqua pluuia potius paretur, cum hydromel sæpius ex fluuiatili, & aliquando fontana.

Apomeli. Apomeli vero non multum dissimili modo paratur. *Fit enim ex aqua non pluuia tantum, sed qualibet,* inquit Galenus, *modo pura, & mello à fauis expresso, tamdiu simul coctis, quoad spuma amplius non exurgat:* Quæ cum primum emergit, eximenda: Sic enim acrimonia deponitur. Ab antiquioribus vocatur *syrupus de fauis mellis.*

Syrupus de fauis mellis.

Apomelitis optimis descriptio. Alia apomelitis præstantioris datur descriptio à Philagrio hoc modo: *Faui optimo melle pleni manibus fortiter exprimũtur, portioq; vna mellis expressi in quatuor partes aquæ purissimæ iniicitur, simulq; faui in aquam immersi lauantur, vt quicquid mellis inest, in eam deponant. Tum aqua colatur: dein igne luculento coquitur, & probe despumatur. Postea ab igne remouetur, & cum refrixerit, quicquid fluitat, abiicitur. Tum denuo coquitur & despumatur, idq; ter repetitur. Tandem frigefactum, & ab excrementis repurgatum hoc Apomeli, in vas fictile aut ligneum iniicitur.*

Hydromelitis vinosi vires. Aquosum autem hydromel vix vnquam in officinis seruatur, sed re exigente citissime paratur. Vinosum vero sæpe Medicorum consilio conficitur, & in multorum ciuium ædibus, tãquam nectar quoddam maluatico vino generosius asseruatur. Potenter enim frigidos humores coquit, expectoratum mouet, stomachum roborat, cruditatem impedit, coctionem iuuat, appetentiam excitat, flatus discutit, colicos dolores mitigat, vrinam mouet, & frigidis naturis mirum in modum conuenit.

Solent Angli vinosum quoddam hydromel magis compositum parare, Meteglin, & Metegla, illis dictum, quod minorem mellis quantitatem recipit, sed aromata multa & fermentum admittit. Sic vero solet parari. *Meteglin.*

℞. *mellis optimi* libr. *x. aquæ limpidissimæ* libr. *lx. bulliãt simul ad tertiæ partis cõsumptionem, spumam innatantem abiiciendo. Colatura refrigerata in doliũ, aut aliud vas idoneum immittatur: cui suspendantur vncias tres fermenti nodulo inclusi: Addantur cinnamomi, granorum paradisi, piperis, zinziberis, caryophyllorum crassius contusorum an ʒ.j. Reponitur vas dies quadraginta in loco soli exposito, vigentibus cœli squaloribus; deinde recondatur in cella vinaria ad vsus.*

Vires. Genus hoc potionis suauissimum est, quod biennium sæpe seruatur, & saporem ac virtutem vini maluatici æmulatur.

Oxymel helleboracum maius Iuliani.

℞. *ruta,*
thymi capitati,
diptamn. cretici,
comar. hyssop.
puleg.
marrub.
card. bened.
nard. celtica radicular. sine folia
cortic. sambuc. interior. an. M.j.
calamenth p ij;
sem. fœnic.
anisi,
ocymi,
vrtic. roman.
anethi an. ʒij;
rad. angel.
althea,
iri,
scyllæ præpar.
rad. aristol. triplicis; nempe rotundæ, longæ veræ & nostræ, quam clematidem putant,

turbith
irid. nostr.
costi qui violas olet, aut
zedoariæ,
polypod.
Cort. limon. an. ℥j;
Ellebor. nigri è montib collecti (niger præstantior, cuius flores lacteiaut purpurei sunt, accersi potest ex Italia, sin minus, de modo vulgari fibræ nigræ ponantur).
Esulæ an. ʒij;
ellebor. albi cortieum de fibris radicum è montibus vel locis siccis & perflatis collecti ℥ ß.
aliquando ʒij tantum vel iij. ponit *agarici* ℥ij; *quas sub finem coctionis iniicies. Omnia sicca trita infunde in aceti acerrimi* ℔. *vi Et quarta parte, vel quantum sufficit supæ,* ℥ii. *triduo in sole vel ad fornacem in vitreo vel figulino vase obturato: tum decoque in terreo aut lapideo tornato vase ad dimidium fere, cocta colato modice exprimendo, additoq; mellis despumati communis, aut rosacei potius, vel cui cortices citri fuerunt infusi,* ℔ j. (aliâs ℔. ij. ponit, aliâs mellis vnam & sacchari vnam) *ad consumptionem aceti decoque, vt fiat syrupus: qui sub finem aromatisetur cum caryophyllor.*
croci,
zinzib.
galang.
macis an. ʒj. *hæc non in sacculo includãtur sed permisceãtur. Seruetur in vase vitreo aut fictili vitreato.*

Oxymel Elleboratum minus Gesneri.

℞. *calaminth.*
puleg.
thymi,
card. bened.
ros. rubr.
menth. crispæ an. p. ij.
sem. fœnic.
anis.
urtic. roman. vel nostræ,
ocymi,
aneth. an. ʒj.
rad. angel.
fœnic.
alth.
irid. nostræ
scyllæ,
turbith an. ℥ß; (aliquando addit polypodii tantundem)
Elleb. albi è montibus vel locis siccis & perflatis collecti versus septentrionem potius, quam austrum, Esulæ prep. an. ʒij. (Elleborum alias duplicat & ponit Eusulæ ʒj ß).
rad. asari ʒj ß.
galang.
cinnam.
calam. aromat. an. ʒj.
infunde trita in aceti fortissimi ℔. *ij. ß. triduo in sole vel alio loco calido in vase vitreo aut figulino obturato, deinde bulliant in terreo aut lapideo vase ad dimidium fere, demum adde sacch.*
mell. communis despum. an. ℥v. *fiat syrupus, qui aromatisetur cum croc.*
cinnam.
mac.
zinzib. (addatur zinziber decocto potius) *an.* ℈ij, quæ suspendantur intus in sacculo.

Vires oxymelitis vtriusq;

Maiore raro vtitur Gesnerus & in maioribus causis tantum. vtrumque sane mirifice abstergit, incidit, aperit humores omnes, omnia excrementa è corpore protrudit, omnes meatus intus foris que reserat: à centro ad superficiem pellit manifeste, ita, vt cutim rubificet, sicut longiore in balneo mora fieri solet. Exanthemata aut pustulas aliquibus, aliosque tumores excitat, qui alioquin circa interiora forte colligerentur.

Præ-

Præcipua eius vis est in Epilepsia, asthmate & omnibus fere morbis à materia frigida, crassa, tenace, ex phlegmate aut melancholia dependentibus, in capite, ventriculo, thorace, iecore, renibus, liene, articulis, & vtero. Sanguinem pellit, quo abundat, per quosuis meatus, vt nares, hæmorrhoidis, vterum. Et hac ratione natura, quod redundat, euacuante, à venæ sectione abstinere possumus, in debilioribus præsertim & puerperis, cum pleuritide aut alio malo venæ sectionem requirente, laborant.

Minore vtitur ad omnia tutius & diutius continuando, si æger bene ferat, ad sex vel septem dies: tunc enim intermitti aliquod tempus potest, &, si opus sit, repeti.

Oxymel Elleboratum cõuenit etiã iis, quorum stomachus est exquisiti sensus, qui podagra affliguntur, nõ sæpe nec multum vsurpandum, sed bis aut ter, nisi morbus sit contumax. Duo cochlearia tantum sumpta egregie per superiora purgant; eo sumpto ægri momento fiunt alacriores: Ischiadicis prodest citato vomitu.

Oxymel Elleboratum Gesneri ad fragendum calculum.

E præmissa minoris descriptione sequentia subtrahenda erunt, nempe *carduus benedictus, rosa rubra, mentha crispa, turbith, esula præparata, & cinnamomum*: horumque loco substituenda *bacca lauri & iuniperi, saxifragia alba & hircina, enula, cyperus, flores sambuci, vitrum vstum, &c.* Et ex his potest componi oxymel hoc modo.

℞. *calamenth. montan.*
thymi cretici, vel maioris capitati,
dictamn. cretici vel puleg.
adianth. an p j.
baccar. iunip.
thuri an. ʒ ij;
fl. artemis.
fœnic.
beton.
tunici vrbani,
anth.
chamæpyth. interioris partis luteæ
melilat.
sambuc. an. p. j;
sem. anis.
fœnic.
aneth.
urtic. rom. seu masculæ
ocymi an. ʒ j;
cortic. citr.
myrrh. an. ℈ ij;
rad. zinzib.
angel.
petrosel.
nard. celtic. radicular.
sine foliis
scyll. interioris
althea
irid.
polyod. querc.
saxifrag. albæ vel alterius
cuiuspiam & hircinæ, quæ
similis est pimpinellæ;
inulæ.
cypari an. ʒ iij;
ellebor. albi in altis montibus
& locis perflatis ad septentrionem
collecti
esulæ aceto præpar. an. ʒ ij.
asari ʒ j ß.
granor. halicacab. ʒ ß.
calam. arom.
galang. an. ʒ j; infunde in aceti fortissimi ℔ ij
Vini maluat. ℔ j. in vitreo vase aut figulino obturato, ponantur ad solem vel alio loco calido quinq; dies: decoquantur in terreo aut lapideo vase ad consumptionem medietatis, colentur modice exprimendo & adde mell despumat.
sacchar. an. ʒ v. f. syrupus, qui aromatisetur cum croco & macere.

Huiusſumantur ʒij. pro doſi, quibus addatur nonnihil *ſyrupi de florib. perſicor.* preſertim ſi alius durior ſit: vel *de violis*, vel *de liquiritia* vel *de radicibus*, aliquando & ſæpe parum: mane lingatur tepidum bis vel ter in ſeptimana.

In curando calculo talis remediorum ordo ſeruari forte poterit. Hora ante cœnam deglutiatur pilula vna aut altera è *bdellio & terebinthina*, *liquiritiæ* pulvere aſperſo, ſumatur etiam cum cibo, vel proxime ante cibum, ſal medicatus è iure pingui: mane vero hora quarta *oxymel* tribus horis, inde balneum ex maluis ingrediatur, à balneo in lecto ſudet modice, dormiat, inungatur circa lumbos oleo iuniperino: vel vtatur clyſtere emolliente, interdum cum *terebinthina*: exerceatur fortiùs, quieſcat, prandeat & diæta conueniens præſcribatur. Hoc ordine procedat aliquot dieb. Geſnerus.

Oxymel Elleboratum Cratonis.

℞. *calamenthi,*
thymi cretici,
puleg.
card. bened.
roſar.
aneth.
mentha criſp. an. M.ß.
ſem. aniſ.
fœnic.
acymi,
vrticæ,
aneth. an. ʒj.
rad. angelic.
fœnic.
alth.
ſchœnanth.
turbith. an. ℥ß.
elleb. nigr. ʒiij ß.
eſul. præpar. ʒ.ij ℞.
irid.
aſari ʒj. ß.
agar. albiſſ.
galang.
cinnam.
calam. aromat. an. ʒj. *infunde trita omnia in aceti fortiſſimi* libr. ij *triduo in ſole vel loco calido vitreo vaſe obturato, deinde coquãtur in figulino ad tertias, fiat fortis expreſſio, cui adde*
mellis opt. deſpumati ℥x. *aromatiſet.*
croci
mac.
zinzib.
cinnam. an. ℈ij. *nodule ligato. Et fiat ſec. artem oxymel.*

Oxymel pectorale D. Bechtholdi Rivij.

℞. *rad enul.*
ireos.
eryng.
angel.
calam. arom. an. ℥ß.
fol. botryd Mjß.
calamenth. montan.
veron.
ſcabios.
hyſſop.
marrub. an. M.j
card. bened.
puleg.
origon.
thymi an. Mß.
agaris albiſſ. & leuiſſ. ʒvj.
infunde in aceti acerrimi libr. ij.
aq. veron.
card. ben. an. ℥viij.
ſtent in vitro obturato per triduum in loco calido; deinde in duplici vaſe coquantur ſec. artem & exprimantur: expreſſionis libr. ij. *adde*
mell. opt. ℥viij. *coquantur lento igne in fictili vitro incruſtato & deſpumentur in forma ſyrupo, aromatiſetur zinzib.* ʒij.
croci
cinnam.
macis an. ℈j. *in nodulo laxo & ſyndone albo infus. f.*
oxymel.

SECTIO